

ÚVOD

*Při tomto našem společném výletě do minulých staletí se zaměříme především na to, na co při vyučování nezbyvá čas a na co v učebnicích nebývá místo. Slibuji, že **nebudeme sledovat, jak mocní soupeřili o trůn, nebudeme ani obdivovat války o nová území či o bohatství a ponecháme stranou politické pletichy. MÍSTO TOHO SI UKÁŽEME, JAK SE ŽILO V ČECHÁCH A NA MORAVĚ LIDEM, JAKÝMI JSTE VY, VAŠI KAMARÁDI ČI RODIČE A PŘÍBUZNÍ.***

*Budeme si tedy povídat například o tom, kdy si naši předkové **připadali jako krtci, proč si dávali pod hlavy peřiny a zavěšovali žehličky na kamna, co byl keser a jak byli do uhelných dolů spouštění koníci.** Podíváme se také na **jídelníček, do kterého zařazovali nejen vrabce, slavíky, pávy, veverka a bobří tlapy, ale i chléb, který někdy pekli z kaštanů či mechu, zatímco naopak rýži dlouho neznali.** Samozřejmě přijde řeč i na to, že malí kluci nosívali v minulosti dívčí šatičky, proč žáčci „sedali pod oslem“, odkdy mohly chodit **do škol spolu s chlapci i dívky** a jak děti „tloukly špačka“.*

*Kromě toho tu naleznete **spoustu nejrůznějších zajímavostí,** které se vám mohou hodit nejen v hodinách dějepisu. Dozvíte se například,*

proč se lidé dříve báli hastrmanů, bouřky, elektřiny nebo meluzíny, co byl kratiknot a hrkavice, kdy se používaly koupací košile a proč ševci nesedali na verpáncích.

*Knížku, kterou doplňuje **94 barevných obrázků**, můžete číst i na přeskáčku, podle toho, co vás právě bude zajímat: stačí na konci nalistovat obsah.*

***Pohodové počtení vám přeje
spisovatelka Stanislava Jarolímková
a kreslíř Jiří Filípek***

CESTA ZDALEKA

Naši slovanští předkové žili původně ve východní části Evropy. Byli tam spokojeni, jenže asi ve 4. století našeho letopočtu (tedy na počátku středověku) se stalo něco zvláštního: jako by v Evropě (tedy v té části planety Země, kde žijeme) někdo zamíchal **obrovskou kouzelnou vařečkou** všemi obyvateli, a ti se začali stěhovat. Kvůli oné vařečce se stěhovali i naši předkové.

KOUZELNÁ VAŘEČKA
MÍCHALA OBYVATELI EVROPY
NĚKOLIK STALETÍ.

Historici si pro přehlednost rozdělili historii na tři základní úseky. Nejstarší je **starověk**, který končí ve 4. století našeho letopočtu, po něm „vládl“ až do konce 15. století **středověk** a od té doby se hovoří o **novověku**. Ještě si připomeneme, že 4. století našeho letopočtu zahrnovalo dobu od 1. 1. 301 do 31. 12. 400; stejné datování platilo i u ostatních století.

Dá se říci, že onu obrovitou vařečku rozhýbali obyvatelé severní Evropy, protože jich přibývalo, a tak se vydali na teplejší jih, aby si mohli obstarávat potravu zemědělstvím. K nim se přidali i druzí „míchači“ – šikmoočí Hunové, kteří žili v daleké Asii a v Evropě hledali především nové šťavnaté pastviny pro své nejvěrnější kamarády – malé, ale vytrvalé koníky.

Slovanů, kteří přišli na naše území, bylo asi 30 000 (přibližně tolik obyvatel měla počátkem roku 2017 třeba dnešní Kroměříž nebo Písek), možná 50 000 (Teplice či Jihlava), ale nedorazili všichni najednou. Podle historiků se sem dostávali po menších skupinkách.

PO TĚTO TRASE PŘICHÁZELI NAŠI PŘEDKOVÉ DO NOVÉHO DOMOVA
ZE SVÉ PŮVODNÍ VLASTI.

Budme si jisti, že tehdejší stěhování rozhodně **nebylo zábavným výletem**. Evropa byla totiž v tu dobu **porostlá hustými lesy**, takže kdyby se nějaká odvážná **prapraveverka** vydala ze studeného severu Evropy na teplý jih, mohla by hopsat ze stromu na strom a nemusela by se snad ani jedinkrát dotknout tlapkou země. (Ještě ve 12. století zabíraly lesy asi polovinu území naší země.)

Neexistovaly tu samozřejmě nejen **silnice, ale ani vyšlapané cestičky**, všichni museli jít **pěšky**, i když měli s sebou malé děti, babičky a dědečky, a navíc si vedli některá domácí zvířata – zejména kozy a ovce. **Přespávali, kde se dalo** – pod skalními převisy, v jeskyních či jen tak na mechu nebo na listí pod hustými korunami stromů, pili vodu z řek a potoků a hlad zaháněli tím, co se jim naskytlo. Muži lovili volně žijící zvěř a ženy s dětmi sbíraly oříšky, bobule a kořínky a trhaly plody planých jablek či trnek.

Protože se museli často zastavovat a odpočívat, **trvala jim cesta velmi dlouho**.

Část našich slovanských předků se usadila asi v polovině 6. století našeho letopočtu na území, kterému dnes říkáme Morava, kde začali žít především poblíž stejnojmenné řeky.

Další došli až **do dnešních Čech**, kde se jim zalíbilo území kolem střední části toku Labe a Vltavy (v širokém okolí dnešní Prahy). Ve výše položených oblastech Čech se naši předkové začali usazovat až na přelomu 12. a 13. století.

❧ Všichni známe **příběh o praotci Čechovi**, který k nám prý naše předky přivedl. Vypráví se, že když se rozhlédl z bývalé sopky známé dnes pod jménem Říp (která zarostla stromy až v 19. století), spokojeně prý prohlásil, že to je ta země oplývající mlékem a strdím (dnes bychom řekli plásty medu), a oni ji proto mohou nadále považovat za svůj domov. (Údajný praotec dostal své jméno podle slova „Čech“, což prý značilo „našinec“ či „naš člověk“.) Jenže podle historiků jde **pouze o legendu**, tedy o **vyprávění, které si někdo vymyslel**.

V novém domově nečekal naše předky rozhodně ráj na zemi: počasí bylo proměnlivé, každou chvíli jim hrozil hlad, dobytek měl málo chutných pastvin, a navíc tu žili neznámí lidé. I když bychom čekali, že je Slované vyhnali nebo pobili, pravdou je, že udělali něco mnohem rozumnějšího: začali se od oněch lidí učit tomu, co ještě neznali a co jim mohlo usnadnit život.

❦ O **Slovanech** se začalo říkat, že jsou mírumilovní neboli že mají **holubičí povahu**. Toto označení však není zcela správné. Důvody jsou dva: zaprvé podle chovatelů ptáků jsou holubi nejméně snášenlivými opeřenci a zadruhé naši předkové nebyli dobráci, kteří by si nechávali všechno od každého líbit (neboli – jak se říká – nenechávali by na sobě štípat dříví). Uměli bojovat a museli to umět, protože jinak by nepřežili a my bychom tu nebyli.